

Ks. Michał Krawczyk, Radom

PRACA SPOŁECZNO-DUSZPASTERSKA ZGROMADZENIA SIÓSTR MATKI BOŻEJ MIŁOSIĘDZIA W RADOMIU W LATACH 1917–2009

Na przestrzeni kilkuset lat istnienia miasta Radomia w jego historię wpisał się Kościół Rzymskokatolicki ze swoją działalnością religijną, charytatywną i społeczną. Częścią tej historii jest Zgromadzenie Sióstr Matki Bożej Miłosierdzia (zwanych też magdalenkami) ze swoją ponad 90-letnią historią.

Inicjatorem sprowadzenia tego zgromadzenia do Radomia w 1917 r. był ówczesny oficjał sandomierski ks. Paweł Kubicki (późniejszy biskup pomocniczy w Sandomierzu). Kierowała nim wielka troska o swoje rodzinne miasto. Widząc negatywne skutki I wojny światowej, jak również chcąc otoczyć duszpasterską troską dziewczęta i kobiety zaniedbane moralnie, sprowadził do Radomia siostry magdalenki, których charyzmat był mu doskonale znany¹.

Ks. Kubicki przez pośrednictwo ks. Henryka Gierycza nabył nieruchomość przy ul. Kozienickiej nr 29 (obecnie ul. Struga 31), składającą się z dużego dwupiętrowego domu frontowego, oficyny parterowej i ogrodu². Następnie ks. oficjał zwrócił się do s. Bernardy Tomickiej, ówczesnej wikarii Zgromadzenia Matki Bożej Miłosierdzia z propozycją objęcia tego obiektu przez zakon. Do pracy w nowej placówce zostały skierowane siostry: Serafina Kukulka jako przełożona oraz Joanna Wojtych. Siostry przybyły do Radomia wraz z dwiema wychowankami 20 X 1917 r.³

Dom zakonny w Radomiu został kanonicznie erygowany 6 X 1917 r. za zezwoleniem Ordynariusza Diecezji Sandomierskiej⁴, zaś 21 XI 1917 r. kaplica i cały dom

¹ Archiwum Zgromadzenia Sióstr Matki Bożej Miłosierdzia w Radomiu (dalej: AZ SS MBM), *Historia Zgromadzenia Sióstr Matki Bożej Miłosierdzia w Polsce od r. 1862 do 1962*, t. 2, s. 279; K. Krasowski, Paweł Franciszek Kubicki, [w:] *Biskupi katolicki II Rzeczypospolitej. Słownik biograficzny*, Poznań 1996, s. 131–132; A. Warso, *Paweł Kubicki, biskup pomocniczy sandomierski (1871–1944)*, Lublin 2005, mps w Bibliotece KUL, s. 276–279; A. Warso, *135 rocznica urodzin bp. Pawła Kubickiego. Czyżby zapomniano o Nim?*, „Ave”, 2006, nr 3 (622), s. 18–19; A. Warso, *Biskup z Radomia rodem*, „Ave”, 2004, nr 12 (540), s. 18; *Rocznik Diecezji Sandomierskiej 1994*, pod red. A. Kończaka, Sandomierz 1994, s. 77–78; *Rocznik Diecezji Radomskiej 2007*, pod red. M. Fitucha, P. Stefańskiego, A. Warso, Radom 2007, s. 294.

² AZ SS MBM, *Historia Zgromadzenia...*, s. 279; J. Sekulski, Kubicki Franciszek Paweł, [w:] *Encyklopedia Radomia*, Radom 2009, s. 130; A. Warso, *Paweł Kubicki jako biskup pomocniczy i administrator diecezji sandomierskiej*, „Studia Sandomierskie”, t. 12, 2005, z. 4, s. 10.

³ AZ SS MBM, *Historia Zgromadzenia...*, s. 279–280; *Instytucja Sióstr Matki Bożej w Radomiu*, „Kronika Diecezji Sandomierskiej”, 1920, nr 4, s. 82–84.

⁴ AZ SS MBM, *Zbiór dokumentów Zgromadzenia – Pismo Kurii Diecezjalnej w Sandomierzu z dn. 4 II 1960 r.*, nr 456/60.

zakonny zostały poświęcone przez ks. prał. Piotra Górskiego, proboszcza parafii św. Jana w Radomiu⁵

Zgromadzenie Sióstr Matki Bożej Miłosierdzia zostało założone w Warszawie 1 XI 1862 r. Domy Miłosierdzia prowadzone przez siostry gromadziły dziewczęta i kobiety, które z własnej woli pragnęły odnowy moralnej, zaczynając swoje życie na nowo z godnością i poszanowaniem dla siebie i innych. W okresie międzywojennym Domy Miłosierdzia przekształcano w zamknięte zakłady wychowawcze z programem nauczania w zależności od wieku wychowanek⁶. Podobny ośrodek wychowawczy prowadziły siostry w Radomiu, ofiarując pomoc w trudnej drodze nawrócenia i pojednania z Bogiem, i ucząc odpowiedzialnej miłości względem bliźnich.

Początki pracy w Radomiu były bardzo ciężkie. Siostry żyły w bardzo skromnych warunkach. Dopóki nie znaleziono pracy zarobkowej, siostry jak i wychowanki zdane były często na pomoc ludzi „dobrej woli”. Zdarzało się, że w „domu opieki” brakowało funduszy na zakup zimowego opału. Ówczesna przełożona s. Serafina Kukulska zwracała się często o pomoc materialną do Zarządu Opieki Społecznej w Radomiu, a także prosiła wraz z bp. Pawłem Kubickim o zwolnienie nieruchomości zgromadzenia z podatku⁷

Na początku lat trzydziestych XX w. zgromadzenie założyło w podradomskiej Cerekwi dom filialny, w którym za zgodą Kurii Diecezjalnej w Sandomierzu erygowano w 1932 r. kaplicę. Placówka ta służyła przede wszystkim do celów gospodarczych, ułatwiała także utrzymanie Zakładu Wychowawczego w Radomiu. W okresach letnich w domu filialnym w Cerekwi siostry organizowały dziewczętom z zakładu kolonie wypoczynkowe⁸.

Stopniowo ilość wychowanek w radomskim domu wzrastała (w latach trzydziestych XX w. przebywało ok. 80 dziewcząt (w wieku od 12 do 30 lat), a w miarę poprawy warunków materialnych dokonano wielu remontów, jak i zakupu sąsiedniej nieruchomości. Również ówczesne władze miasta Radomia dostrzega-

⁵ AZ SS MBM, *Historia Zgromadzenia...*, s. 281; M. Deka, K. Piotrowska, *Duchowość zawarta w słowie miłosierdzie*, „Ave Gość Radomski”, 2007, nr 15 (52), s. 4.

⁶ B. Łoziński, *Leksykon zakonów w Polsce*, Warszawa 2002, s. 266; *Panie wskaż mi drogę... Zakony i zgromadzenia żeńskie w Polsce*, pod red. R. Kaczmarek, Poznań 1992, s. 126–127.

⁷ Archiwum Państwowe w Radomiu (dalej: APR), Akta miasta Radomia, *Zakład Opieki Najświętszej Maryi Panny dla moralnie zaniedbanych dziewcząt*, sygn. 9308 – *Pismo Prezydenta Miasta Radomia w sprawie wypłaty dotacji dla Zakładu Opieki NMP, Pisma Przełożonej Zakładu s. Serafiny Kukulskiej do Zarządu Opieki Społecznej w Radomiu w sprawie pomocy materialnej dla zakładu z dn. 3 VIII 1920 r., 10 IX 1920 r., 13 X 1920 r., 13 I 1921 r., 14 I 1921 r., 3 III 1921 r., 8 VII 1921 r., 15 IX 1921 r., Pismo Prezydenta Miasta Radomia do Zarządu Miasta w sprawie prośby przełożonej sióstr Magdalenek i bp. Pawła Kubickiego o zwolnienie z podatku nieruchomości przy ul. Kozienickiej 29 z dn. 15 II 1921 r., Sprawozdanie z działalności Zakładu Opieki NMP z dn. 9 VI 1921 r.*

⁸ Archiwum Diecezjalne w Sandomierzu (dalej: ADS), Akta Zgromadzenia Sióstr Najświętszej Maryi Panny Miłosiernej (Magdalenek) zaczęte w roku 1920 – *Pismo przełożonej Domu radomskiego do Kurii Diecezjalnej w Sandomierzu z dn. 18 VII 1932 r.; Pismo Kurii Diecezjalnej w Sandomierzu Przełożonej Domu radomskiego z dn. 20 VII 1932 r.*, nr 4167/32.

ty pozytywne skutki pracy sióstr, pomagając im jednorazowymi subwencjami⁹

Opisując historię międzywojenną domu radomskiego nie sposób pominąć dokumentu, który został znaleziony przez autora tego artykułu w Archiwum Diecezjalnym w Sandomierzu. Niestety opisywanego w tym dokumencie wydarzenia nie dało się zweryfikować na podstawie innych materiałów źródłowych. Wspomniany tekst został przygotowany przez ks. prał. Edwarda Górskiego dnia 23 IV 1959 r., a dotyczy spotkania z s. Faustyną Kowalską w domu radomskim Zgromadzenia SS. MBM. Ks. Górski był w latach 1920–1962 wizytatorem zgromadzeń zakonnych w diecezji sandomierskiej. Napisał w tej relacji, że odtwarza treść tego spotkania z pamięci, gdyż protokoły wizytacji zakonów z terenu diecezji z okresu międzywojennego zaginęły w czasie II wojny światowej. Pismo to skierował ksiądz wizytator do biskupa diecezjalnego Jana Kantego Lorka prawdopodobnie ze względu na coraz bardziej rozpowszechniany wówczas „Dzienniczek” s. Faustyny i propagowany kult Miłosierdzia Bożego. Z treści tej relacji wynika, że ks. Górski rozmawiał z s. Faustyną na temat jej objawień, czytał jej zapiski (być może fragmenty „Dzienniczka”) i rozmawiał z przełożoną domu na temat tej zakonnicy. W omawianym sprawozdaniu ks. wizytator oceniał sceptycznie i z dystansem to, co mówiła s. Faustyna.

Biorąc pod uwagę, że treść tego spotkania została spisana z pamięci po ponad dwudziestu latach po wizytacji w Radomiu i że w żadnym archiwum zgromadzenia nie można potwierdzić informacji o pobycie s. Faustyny w Radomiu trzeba do niniejszego pisma ks. Edwarda Górskiego podchodzić z dystansem¹⁰

W historii radomskiego domu zarówno siostry jak i wychowanki swoją chrześcijańską i patriotyczną postawą wiele razy dawały świadectwo głębokiej wiary i miłości do Boga i bliźnich. Ich ofiarna chęć niesienia bezinteresownej pomocy Kościołowi i wszystkim ludziom w sposób szczególny była widoczna w okresie II wojny światowej¹¹.

⁹ AZ SS MBM, *Historia Zgromadzenia...*, s. 283–288; A. Warso, *Paweł Kubicki...*, s. 280–284; J. Sekulski, *Zgromadzenie Sióstr Matki Bożej Miłosierdzia*, [w:] *Encyklopedia Radomia*, Radom 2009, s. 309; APR, Akta miasta Radomia, *Zakład Opieki Najświętszej Maryi Panny dla moralnie zaniedbanych dziewcząt*, sygn. 9309 – *Pismo Magistratu do Zgromadzenia SS. MBM w sprawie przyznania jednorazowej subwencji dla Zakładu Opieki z dn. 21 I 1929 r.*

¹⁰ ADS, Akta Zgromadzenia Sióstr Najświętszej Maryi Panny Miłosiernej (Magdalenek) zaczęte w roku 1920 – [*Sprawozdanie ks. Edwarda Górskiego*] do Jego Ekscelencji Księdza Biskupa Jana Kantego Lorka Ordynariusza Diecezji Sandomierskiej; B. Stanaszek, *Diecezja sandomierska w powojennej rzeczywistości politycznej w latach 1945–1967 Problematyka personalno-organizacyjna*, t. 1, Sandomierz 2006, s. 61.

¹¹ Por. B. Stanaszek, *Usunąć Biskupa! Władze PRL wobec Ordynariusza Diecezji Sandomierskiej Jana Kantego Lorka*, Sandomierz 2004, s. 34–35; Zob. też: M. Kwiecień, *Opieka nad uchodźcami na terenie Radomia i powiatu radomskiego w okresie okupacji hitlerowskiej*, „Biuletyn Kwartalny Radomskiego Towarzystwa Naukowego”, t. 31, 1996, z. 1–4, s. 148–150; M. Kwiecień, *Początki dobrowolnej opieki społecznej w dystrykcie radomskim (1939–1941)*, „Biuletyn Kwartalny Radomskiego Towarzystwa Naukowego”, t. 36, 2001, z. 1–4, s. 60–61; ADS, Akta Zgromadzenia Sióstr Najświętszej Maryi Panny Miłosiernej (Magdalenek) zaczęte w roku 1920 – *Sprawozdanie z działalności opiekuńczo-charytatywnej Zgromadzenia Sióstr Matki Bożej Miłosierdzia (SS. Magdalenki) w Radomiu za czas od 1 XI 1939 r. do 15 I 1945 r.*, s. 1–30.

Już od pierwszych tygodni okupacji Radomia przez Niemców siostry rozpoczęły systematyczną pomoc w postaci dożywiania ok. 400 osób i tych wszystkich, którzy przybywali jako uciekinierzy z różnych rejonów Polski. W pierwszych kilku tygodniach wojny siostry wraz z wychowankami każdego dnia przywoziły pożywienie ok. 200 polskim jeńcom wojennym przetrzymywanym w koszarach w Radomiu, jak również osadzonym w radomskim więzieniu. Warto tu wspomnieć siostrę Emiliannę Minuta za jej heroiczną i pełną poświęcenia postawę. Mimo grożącego jej niebezpieczeństwa s. Emilianna pozyskawszy sobie kilku strażników i mając dostęp do cel z więźniami politycznymi, prowadziła akcję „wyprowadzenia” kilku z nich na wolność i mając dla nich przygotowane fałszywe dokumenty, umożliwiała dalszą ucieczkę. Po pewnym czasie siostra musiała uciekać z Radomia, gdyż Niemcy dowiedzieli się o tym procederze. Przez lata wojenne s. Emilianna ukrywała się w różnych domach zgromadzenia pod zmienionym imieniem zakonnym Salwatora¹².

Według sprawozdań i dokładnych, imiennych list, jakie były prowadzone w domu radomskim, siostry udzieliły pomocy ok. 1055 więźniom w Radomiu, wysyłały paczki do ok. 20 osób uwięzionych w obozach koncentracyjnych. Paczki wysyłano także do obozów jenieckich dla kilku polskich oficerów¹³.

Po zajęciu Polski przez Armię Czerwoną i przejściu władzy w kraju przez komunistów, rozpoczęto systematyczne prześladowanie Kościoła katolickiego. Również zgromadzenia męskie i żeńskie poddane zostały inwigilacji, szykanom często w postaci bezprawnego zabierania nieruchomości, przejmowania lub zamykania szkół, zakładów itp. prowadzonych przez instytuty życia konsekrowanego¹⁴.

W czasie najbardziej nasilonych represji wobec całego Kościoła katolickiego w Polsce, gdy ks. prymas Stefan kard. Wyszyński został uwięziony, a komuniści próbowali przejąć kontrolę nad Kościołem, również Zgromadzenie SS. Matki Bożej Miłosierdzia w Radomiu doświadczyło wielu cierpień ze strony ówczesnej władzy. „Solą w oku” komunistów była placówka wychowawcza prowadzona przez siostry. Sposób wychowania i kształtowania młodych dziewcząt nie podobał się władzy, która za jedynie słuszny uważała model wychowania na posłusznych i wiernych partii ateistów i pod kontrolą państwa¹⁵.

Od początku lat pięćdziesiątych rozpoczynają się nieustanne wizytacje zakładu przez urzędników Wydziału Oświaty jak i Kuratorium. W 1954 r. na skutek prze-

¹² AZ SS MBM, *Historia Zgromadzenia...*, s. 306–311; A. Zapart, *Diecezja sandomierska*, [w:] *Życie religijne w Polsce pod okupacją hitlerowską 1939–1945*, pod red. Z. Zielińskiego, Warszawa 1982, s. 440–447.

¹³ ADS, Akta Zgromadzenia Sióstr Najświętszej Maryi Panny Miłosiernej (Magdalenek) zaczęte w roku 1920 – *Sprawozdanie z działalności opiekuńczo-charytatywnej Zgromadzenia Sióstr Matki Bożej Miłosierdzia (SS. Magdalenki) w Radomiu za czas od I XI 1939 r. do 15 I 1945 r.*, s. 1–30.

¹⁴ Por. H. Dominiczak, *Organy Bezpieczeństwa PRL w walce z Kościołem katolickim 1944–1990*, Warszawa 2000, s. 127–128; Zob. też: P. Raina, *Losy sióstr zakonnych w PRL*, Warszawa 2004, s. 68–69, 187–193; E. Kaczmarek, *Dlaczego przeszkadzały? Polityka władz partyjnych i rządowych wobec żeńskich zgromadzeń zakonnych w Polsce w latach 1945–1956*, Warszawa 2007, s. 140–168.

¹⁵ Por. H. Dominiczak, *Organy Bezpieczeństwa...*, s. 354–360.

prowadzonej 6 VIII wizytacji, Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Kielcach przystąpiło do likwidacji zakładu prowadzonego przez siostry¹⁶. Dzięki stanowczej postawie sióstr, które natychmiast odwołały się od decyzji w sprawie przejścia zakładu przez państwo, ośrodek wychowawczy pozostał w ich posiadaniu¹⁷. W tym samym czasie rozpoczęto konfiskatę ziemi, należącej do zgromadzenia. Władza komunistyczna zabrała majątek sióstr położony w Cerekwi o powierzchni 10 ha¹⁸.

Kolejną próbę upaństwowienia zakładu podjęły władze w 1962 r., informując o likwidacji tego ośrodka i powołania w jego miejsce Państwowego Młodzieżowego Zakładu Wychowawczego, rekwirując jednocześnie pomieszczenia zakładu sióstr, które były ich prywatną własnością¹⁹. Mimo wielu próśb o uchylenie tej decyzji i zezwolenie zgromadzeniu na dalsze prowadzenie zakładu²⁰, nie cofnięto decyzji i wyznaczono termin zamknięcia go na dzień 31 VIII 1962 r. W uzasadnieniu stwierdzono, że przyczyną zamknięcia tego ośrodka wychowawczego jest „[...] niewłaściwa atmosfera wychowawcza wywierająca specyficzny wpływ na charakter i psychikę wychowanków, co jest szczególnie szkodliwe dla młodzieży opuszczającej Zakład, gdyż napotyka na [ardzo] poważne trudności w przystosowaniu się do

¹⁶ AZ SS MBM, *Historia Zgromadzenia...*, s. 318–319; ADS, Akta Zgromadzenia Sióstr Najświętszej Maryi Panny Miłosiernej (Magdalenek) zaczęte w roku 1920 – *Pismo przełożonej Domu radomskiego do Kurii Diecezjalnej w Sandomierzu z dn. 9 III 1948 r.*

¹⁷ AZ SS MBM, *Historia Zgromadzenia...*, s. 319–320; Zob. B. Stanaszek, *Diecezja sandomierska...*, t. 1, s. 580.

¹⁸ B. Stanaszek, *Diecezja sandomierska...*, t. 1, s. 434; ADS, Akta Zgromadzenia Sióstr Najświętszej Maryi Panny Miłosiernej (Magdalenek) zaczęte w roku 1920 – *Pismo przełożonej Domu radomskiego do Urzędu ds. Wyznań w Warszawie z dn. 16 IV 1951 r.*; APR, Akta Urzędu Wojewódzkiego w Radomiu Wydział Spraw Obywatelskich, *Organizacja zakonów, kongregacji i stowarzyszeń kościelnych*, sygn. 6812, *Zgromadzenie Sióstr Matki Bożej Miłosierdzia w Cerekwi 1961–1967 – Pismo Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Radomiu Wydział Spraw Wewnętrznych Referat Społeczno-Administracyjny do Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej Wydział ds. Wyznań nr SW.II-51/16/66 z dn. 31 I 1967 r.*, *Pismo Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Kielcach Wydział Rolnictwa i Leśnictwa do Wydziału ds. Wyznań Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Kielcach nr R1.V-b-15/18/65 z dn. 9 III 1965 r.*, *Pismo Urzędu Wojewódzkiego Wydział Społeczno-Polityczny w Kielcach do Ministerstwa Administracji Publicznej Departament Wyznaniowy w Warszawie nr S.P.S.W9/26/50 z IV 1950 r.*, *Pismo przełożonej Domu radomskiego do Urzędu ds. Wyznań w Warszawie przez pośrednictwo Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej Wydział ds. Wyznań w Kielcach z dn. 30 XI 1961 r.*, *Pismo Wydziału ds. Wyznań w Kielcach do Wydziału Rolnictwa i Leśnictwa Oddział Urządzeń Rolnych w Kielcach nr II-2/13/61 z dn. 8 VI 1961 r.*, *Pismo Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej Wydział Rolnictwa i Leśnictwa Oddział Urządzeń Rolnych w Kielcach do Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej Wydział ds. Wyznań w Kielcach nr R1.V.b.15/7/60 z dn. 23 V 1961 r.*; Zob. też: E. Kaczmarek, *Dlaczego przeszkadzały...*, s. 89–106.

¹⁹ AZ SS MBM, *Zbiór dokumentów Zgromadzenia – Protokół z przejścia lokalu Zakładu Wychowawczego w Radomiu ul. Struga 31 z dn. 7 VIII 1962 r.*; B. Stanaszek, *Diecezja sandomierska w powojennej rzeczywistości politycznej. Duszpasterstwo i laicyzacja życia społecznego*, t. 2, Sandomierz 2006, s. 334–335.

²⁰ AZ SS MBM, *Zbiór dokumentów Zgromadzenia – odpis pisma Matki Generalnej Zgromadzenia SS. MBM do ministra Oświaty Wacława Tułodzińskiego z dn. 25 VI 1962 r.*

stosunków społecznych w zakładach pracy i instytucjach państwowych.”²¹ To uzasadnienie było tylko mierną próbą usprawiedliwienia bezprawia. Władzom nie odpowiadał sposób wychowywania religijnego, który był sprzeczny z modelem państwa bez Boga. Zgromadzenie nie mogło uczynić nic więcej, by uratować zakład. Mimo sprzeciwu sióstr, jak również protestów samych wychowanek utworzono państwowy zakład w pomieszczeniach poprzedniego. Siostry zostały zmuszone do przerwania swej pracy z dziećmi i młodzieżą po 45 latach gorliwej posługi, przynoszącej wspaniałe rezultaty w postaci wspaniałego życia ich wychowanek.

W 1962 r., gdy zakład wychowawczy prowadzony przez siostry został zlikwidowany, już we wrześniu tego roku bp Piotr Gołębiowski zwrócił się z prośbą do zgromadzenia o użyczenie kaplicy na nauczanie religii oraz pomoc sióstr w katechizacji dzieci i młodzieży²². Ks. biskup poprosił także przełożoną domu radomskiego s. Władysławę Smółkę o udostępnienie kaplicy do celów duszpasterskich²³. Zgoda sióstr dała większą możliwość do pracy z dziećmi i młodzieżą. Nowy punkt duszpasterski ułatwiał samym katechizowanym dotarcie na spotkania i odciążał inne przepełnione ośrodki katechetyczne²⁴.

Pierwsze katechezy rozpoczęły się 5 X 1962 r., po uprzedniej zgodzie bp. Piotra Gołębiowskiego zatwierdzającego naukę religii w kaplicy sióstr²⁵. Do nowego punktu duszpasterskiego zostały przydzielone dzieci ze szkół podstawowych nr: 3, 5, 7 (około 700 uczniów). Pracę katechetyczną w kaplicy rozpoczęli: ks. Bogumił Polinceusz, ks. Stanisław Studziński – wikariusze parafii św. Jana oraz s. Janina Klonowska ze Zgromadzenia SS. MBM. Pierwszy rok działalności punktu duszpasterskiego był bardzo trudny, brakowało podstawowych pomocy katechetycznych. Do I Komunii Świętej przystąpiło 40 dzieci, które przygotowywał ks. Stanisław Studziński²⁶. Rozpoczęcie katechizacji w kaplicy sióstr było koniecznością, gdyż władze komunistyczne począwszy od 1958 r. rozpoczęły systematyczną akcję usuwania religii ze szkół.

Ważnym wydarzeniem w życiu tej wspólnoty było w roku 1969 nadanie kaplicy wezwania Najświętszego Serca Jezusowego i mianowanie 28 VIII 1969 r. ks. Adama Staniosa rektorem kaplicy pw. NSJ przy ul. Struga. Ks. Stanios od początku swojej posługi w punkcie katechetyczno-duszpasterskim, a potem w parafii współpracował z zakonem w rozwoju duszpasterstwa na osiedlu XV-

²¹ AZ SS MBM, Zbiór dokumentów Zgromadzenia – Pismo Ministerstwa Oświaty z dn. 12 VII 1962 r., nr 80–2479/62.

²² AZ SS MBM, *Kronika SS. M. Bożej Miłosierdzia w Radomiu; Rocznik Diecezji Radomskiej...*, s. 294; M. Krawczyk, *Kościół pw. Matki Bożej Miłosierdzia*, „Wczoraj i dziś Radomia”, 2006, nr 4 (32), s. 28.

²³ Archiwum Parafii pw. Matki Bożej Miłosierdzia w Radomiu (dalej: AP MBM), *Kronika Rzymsko-Katolickiej Parafii pod wezwaniem M. B. Miłosierdzia w Radomiu 1962–1975* (dalej: *KP MBM*, t. 1), s. 1–2.

²⁴ Archiwum Parafii pw. św. Jana w Radomiu (dalej: APJ), *Kronika parafii św. Jana w Radomiu* (dalej: *KPJ*), s. 28; M. Krawczyk, *Przed obliczem Miłosiernej Matki. Historia parafii pw. Matki Bożej Miłosierdzia w latach 1962–2004*, Radom 2005, s. 14–16.

²⁵ AZ SS MBM, *Kronika SS. M. Bożej Miłosierdzia w Radomiu*.

²⁶ AP MBM, *KP MBM*, t. 1, s. 4–7.

lecia²⁷ Dzięki jego otwartości, dobrej organizacji i zaangażowaniu posługa ta przynosiła błogosławione owoce również w postaci powołań do Zgromadzenia SS MBM z terenu parafii. Zakonnice pochodzące z terenu parafii MB Miłosierdzia to: s. Jere-miasza – Mirosława Kulczycka, s. Dolorosa – Bożena Sowa, s. Pauletta – Małgo-rzata Gójska, s. Lilianna – Katarzyna Zawodnik²⁸.

W latach siedemdziesiątych XX w. Kuria Diecezjalna w Sandomierzu wraz z rektorem kaplicy przy ul. Struga 31 ks. Adamem Staniosem zintensyfikowali sta-rania w sprawie rozwoju duszpasterstwa i budowy świątyni. Władze kościelne pra-gnęły uczynić z kaplicy sióstr przy ul. Struga 31 załazek pod przyszłą parafię, dlate-go poproszono Zgromadzenie SS. Matki Bożej Miłosierdzia o zgodę na rozszerze-nie działalności duszpasterskiej. Dzięki zgodzie sióstr rozpoczęto prace przy do-stosowaniu kaplicy i podwórza klasztoru do nowych zadań duszpasterskich. Poprzez wybudowanie przed wejściem do kaplicy dużego tarasu rozpoczęto celebrowanie Mszy św. na podwórzu, umożliwiając tym uczestniczenie w Eucharystii w sposób bezpo-sredni większej liczbie osób²⁹. Poproszono także władze o zezwolenie na zadaszenie podwórza, aby w ten sposób zabezpieczyć przed deszczem i słońcem przybywających na modlitwę. Ponieważ władze miejskie wydały zgodę na zadaszenie tylko 95,90 m², 9 III 1971 r. rozpoczęto nocą zadaszenie 272,86 m² podwórza³⁰.

W 1974 r. Urząd Wojewódzki zasygnalizował gotowość zgody na budowę nowej świątyni, ale cały czas zwlekał z podaniem konkretnego miejsca. Bp Piotr Gołębiow-ski głęboko zatroskany o losy wspólnoty osiedla XV-lecia w Radomiu zwrócił się z prośbą do Zgromadzenia SS. Matki Bożej Miłosierdzia o przekazanie drogą kupna – sprzedaży części ogrodu przy ul. Struga 31, aby w ten sposób przyspieszyć powstanie nowej parafii. Prosząc o zgodę sióstr zdawał sobie sprawę z tego, „[...] że to stanowi nie małą ofiarę ze strony Zgromadzenia.”³¹ Siostry w wyniku uchwały swej Kapituły Generalnej wyraziły zgodę na przekazanie drogą kupna – sprzedaży części ogrodu, pod budowę nowego kościoła. W swej trudnej, ale i ważnej decyzji siostry ukazały swą dojrzałą postawę i troskę o losy Kościoła w tym ciężkim dla niego czasie³².

²⁷ *Sluga Miłosiernej Matki. Ks. Adam Stanios*, pod red. M. Krawczyka, Radom 2007, s. 9–95; Zob. też: *Niezapomniane słowa. Kazania ks. Adama Staniosa*, pod red. M. Krawczyka, Radom 2008, s. 7–15.

²⁸ M. Krawczyk, *Przed obliczem...*, s. 35.

²⁹ AP MBM, KP MBM, t. 1, s. 33–35; ADS, Akta Zgromadzenia Sióstr Najświętszej Maryji Panny Miłosiernej (Magdalenek) zaczęte w roku 1920 – *Umowa między Kurią Diecezji Sandomierskiej a Zgromadzeniem SS. MBM w sprawie użytkowania kaplicy i innych po-mieszczeń do celów duszpasterskich*.

³⁰ AP MBM, KP MBM, t. 1, s. 55–56; ADS, Akta wizytacji dziekańskich 1978–1980 – *Protokół z wizytacji dziekańskiej w parafii pw. Matki Bożej Miłosierdzia z dn. 16 V 1978 r.*, s. 1–2.

³¹ Archiwum Domu Generalnego Sióstr Matki Bożej Miłosierdzia w Warszawie (dalej: ADG SS MBM), Zbiór dokumentów Zgromadzenia – *Pismo bp. Piotra Gołębiowskiego do Prze-łożonej Generalnej z dn. 1 V 1974 r.*

³² ADG SS MBM, Zbiór dokumentów Zgromadzenia – *Pismo s. Rafaeli Krzanowskiej Prze-łożonej Generalnej do ks. bp. Piotra Gołębiowskiego, L.dz.44/74., z dn. 17 VI 1974 r.*; APR, Akta Urzędu Wojewódzkiego w Radomiu Wydział Spraw Obywatelskich, *Organi-zacja zakonów, kongregacji i stowarzyszeń kościelnych*, sygn. 6812, Zgromadzenie Sióstr

Władze państwowe pomimo kompromisowej postawy strony kościelnej nadal zwlekały z wydaniem zezwolenia. Na propozycję budowy kościoła na terenie ogrodu sióstr Urząd Wojewódzki w Kielcach nie wyraził zgody, gdyż twierdził, że planowane jest zabranie zgromadzeniu części tego terenu (87 m długości i 50 m szerokości) na zielen parkową tzw. Planty Północne³³

Rok 1975 okazał się przełomowy w sprawie utworzenia nowej parafii. Po latach starań osiągnięto cel. Dnia 3 V 1975 r. w piśmie Urzędu Wojewódzkiego w Kielcach skierowanym do Kurii Diecezjalnej w Sandomierzu poinformowano o wyrażeniu zgody na budowę nowej świątyni. Jednocześnie narzucono lokalizację – kościół miał zostać wzniesiony w ogrodzie sióstr przy ul. Struga 31. Na inne miejsce proponowane przez wiernych władze nie zgodziły się³⁴.

Jednym z najważniejszych wydarzeń w historii domu radomskiego sióstr MBM i punktu katechetyczno-duszpasterskiego była uroczysta peregrynacja kopii obrazu Matki Bożej Częstochowskiej. Uroczystości peregrynacji obrazu we wszystkich parafiach Polski były elementem wielkich rekolekcji narodu zainicjowanych przez ks. prymasa Stefana kard. Wyszyńskiego, które miały przygotować Polaków do jubileuszu tysiąclecia Chrztu Państwa i Narodu³⁵

Wraz ze zbliżaniem się dni Nawiedzenia w punkcie katechetyczno-duszpasterskim, kapłani, siostry zakonne i wierni z osiedla XV-lecia rozpoczęli intensywniejsze przygotowania do uroczystości. Przede wszystkim była to żarliwa modlitwa o dobre przeżycie tych niepowtarzalnych wydarzeń. Czyniono to szczególnie w czasie Mszy św., nabożeństw (nieszpory, Apele Jasnogórskie, nabożeństwa majowe, czerwcowe, różańcowe). Dzieci na katechezach były przygotowywane do uroczystości przez pogadanki, zachęcano je do podejmowania drobnych ofiar, czynów dobroci, uczono je pieśni religijnych. Rozpoczęto także prace upiększające podwórze przed kaplicą. Przedłużono dach na podwórku, wytynkowano ściany, na jednej ze ścian wykonano drogę krzyżową i wizerunki świętych, zainstalowano nową bramę wjazdową i umieszczono na niej metalowy krzyż. Przygotowywano afisze, dekoracje, które miały upiększyć podwórze przed kaplicą³⁶.

Matki Bożej Miłosierdzia Radom Struga 31 1975–1986 – Zaświadczenie Urzędu ds. Wyznań w Warszawie o dopełnieniu obowiązków złożenia podania o uregulowanie swego bytu prawnego nr Z-6011/51/Z/2/75 z dn. 31 III 1976 r.

³³ AP MBM, *Ogłoszenia duszpasterskie 1973–1976*, t. 2 – *Pismo proboszcza parafii św. Jana w Radomiu z dn. 26 X 1974 r.*; M. Krawczyk, *Przed obliczem...*, s. 25–26.

³⁴ AP MBM, *KP MBM*, t. 1, s. 96; *Ogłoszenia duszpasterskie 1973–1976*, t. 2 – *odpis Pisma Urzędu Wojewódzkiego w Kielcach Nr Wz. I-13/13/75 do Kurii Diecezjalnej w Sandomierzu z dn. 3 V 1975 r.*; APR, Akta Urzędu Wojewódzkiego w Radomiu Wydział ds. Wyznań, *Organizacja kościoła rzymsko-katolickiego. Parafia św. Jana Radom 1974–1988 (budowa kościoła przy ul. Struga, procesje, pielgrzymki)*, sygn. 6810 – *Pismo Wydziału ds. Wyznań w Kielcach do Urzędu ds. Wyznań w Warszawie nr Wz. I-13/13/75 z dn. 19 II 1975 r.*, *Pismo Wydziału ds. Wyznań do Kurii Diecezjalnej w Sandomierzu nr Wz. I-13/13/75 z dn. 3 V 1975 r.*; A. Salata, op. cit., s. 66; M. Krawczyk, *Kościół...*, „Wczoraj i dziś Radomia”, 2006, nr 4 (32), s.29.

³⁵ Z. Zieliński, *Kościół w Polsce 1944–2002*, Radom 2003, s. 184–185.

³⁶ AP MBM, *Najświętsza Maryja Panna nawiedza Wspólnotę Osiedla XV lecia Parafii św. Jana w Radomiu 27–28 IX 1972 r.*, s. 1–3; *Świadectwo Radomskiego Zawierzenia. Nawiedzenie 1972–1973*, pod red. E. Poniewierskiego, Radom 2006, s. 128.

Bezpośrednim przygotowaniem do uroczystości były misje święte, pierwsze w historii kaplicy przy ul. Struga. Były prowadzone przez kapłanów z diecezji przemyskiej. Hasłem misji były słowa: „Witamy naszą Matkę i Królową Polski w łasce uświęcającej.”³⁷

27 IX 1972 r. od godzin popołudniowych rozpoczęła się uroczystość Nawiedzenia w kaplicy przy ul. Struga. Uroczystościom przewodniczył bp Piotr Gołębiowski. Rzesza wiernych mimo padającego deszczu czuwała na modlitwie przed wizerunkiem Matki Bożej na podwórzu przed kaplicą. Modlono się w intencji całej wspólnoty, a także w intencji błagalnej z prośbą o zezwolenie władz na budowę nowej świątyni.³⁸

W roku 2007 obraz Matki Bożej Częstochowskiej peregrynował po raz drugi w Radomiu. 6 VI 2007 r. w domu radomskim sióstr MBM przy ul. Struga 31 rozpoczęła się druga uroczystość Nawiedzenia. Mszy św. przewodniczył bp Edward Materski.

Po zamknięciu zakładu wychowawczego i zabranii gospodarstwa w Cerekwi siostry musiały poprzez swoją pracę zadbać o swoje utrzymanie. Dopóki część terenu zgromadzenia nie została sprzedana pod budowę kościoła siostry prowadziły tam ogród i szklarnie z kwiatami. Dochód ze sprzedaży przeznaczano na cele klasztoru. Do początku lat siedemdziesiątych XX w. zakon prowadził przy klasztorze gospodarstwo. Siostry wypiekały także chleb, komunikanty, a także sprzedawały zrobiony przez siebie barszcz biały³⁹

Począwszy od roku 1962, gdy w kaplicy przy ul. Struga rozpoczęto posługę duszpasterską, siostry ze Zgromadzenia MBM zaangażowały się w pracę na rzecz wspólnoty z osiedla XV-lecia. Po powstaniu parafii i oddaniu do użytku nowego kościoła ta pomoc była kontynuowana. Siostry zakonne pracowały przede wszystkim jako katechetki oraz przygotowywały dzieci do uroczystości I Komunii Świętej. Przez wiele lat pomagały w prowadzeniu niektórych grup duszpasterskich: bieleńsk, Ruchu Światło-Życie, chóru parafialnego. Od początku istnienia parafii pw. MBM siostry zakonne pełnią posługę w zakrystii, troszcząc się o piękno kościoła i właściwe przygotowanie naczyń i szat liturgicznych⁴⁰. Doceniając profesjonalność pracy sióstr w zakrystii, organizatorzy papieskiej wizyty Jana Pawła II w Radomiu w 1991 r. zdecydowali o skierowaniu zakrystianki z parafii pw. Matki Bożej Miłosierdzia s. Andrzejki Lis do papieskiej zakrystii na radomskim lotnisku, czyniąc ją odpowiedzialną za przygotowanie szat liturgicznych dla Ojca Świętego.

Po zakończeniu okresu komunistycznego w Polsce zakład wychowawczy prowadzony przez państwo w budynkach klasztornych został zlikwidowany, a zabrany

³⁷ AP MBM, *Najświętsza Maryja Panna...*, s. 4–8; M. Zimałek, *Peregrynacja obrazu Matki Bożej Częstochowskiej w diecezji sandomierskiej (18 VI 1972–10 VI 1973)*, „*Studia Sandomierskie*”, t. 3, 1982, s. 94–102.

³⁸ AP MBM, *Najświętsza Maryja Panna...*, s. 9–25; *Świadek Radomskiego Zawierzenia...*, s. 129–131.

³⁹ M. Deka, K. Piotrowska, *Duchowość zawarta w słowie miłosierdzie*, „*Ave Gość Radomski*”, 2007, nr 15 (52), s. 5.

⁴⁰ M. Krawczyk, *Przed obliczem...*, s. 42; M. Krawczyk, *Duszpasterstwo w parafii pw. Matki Bożej Miłosierdzia w Radomiu w latach 1962–2004*, Warszawa 2007, mps w Bibliotece WSD w Radomiu, s. 110–111.

niegdyś budynek został siostrom zwrócony. Decyzją matki generalnej Zgromadzenia MBM utworzono w latach dziewięćdziesiątych XX w. przy domu radomskim przedszkole dla dzieci z Radomia. Placówka ta działa na zasadzie ogniska przedszkolnego. Dzieci kieruje do niego Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, a jeżeli są jeszcze wolne miejsca, przyjmowane są także na prośbę rodziców inne dzieci. W sumie u sióstr przebywa ok. 60 przedszkolaków⁴¹.

Inną, ale jakże ważną inicjatywą podjętą przez Zgromadzenie Sióstr Matki Bożej Miłosierdzia w Radomiu i Caritas Diecezji Radomskiej, było otwarcie pierwszego w Radomiu i diecezji tzw. „okna życia”. Zostało ono umieszczone w ścianie jednego z budynków klasztornych przy ul. Struga 31. W tym oknie matka może w sposób anonimowy zostawić nowo narodzone dziecko, dając mu szansę na życie. „Okno życia” zostało uroczyście otwarte i poświęcone 1 VI 2009 r. przez Administratora Apostolskiego Diecezji Radomskiej abp. Zygmunta Zimowskiego⁴².

Zgromadzenie Sióstr Matki Bożej Miłosierdzia w swoim charyzmacie ma za zadanie szerzyć kult Bożego Miłosierdzia. Jest to związane z posłannictwem zakonnicy tego zgromadzenia – s. Faustyny Kowalskiej (1905–1938) beatyfikowanej i kanonizowanej przez papieża Jana Pawła II⁴³ Uroczystością, która podkreślała konieczność wypełniania tego posłannictwa przez siostry w Radomiu, było sprowadzenie do klasztoru i parafii MBM relikwii s. Faustyny Kowalskiej 13 XI 1993 r. Wydarzenie to zgromadziło rzeszę wiernych z terenu miasta Radomia, a w liturgii Mszy św. brali udział: bp Edward Materski, bp Adam Odzimek, bp Marian Zimałek, bp Stefan Siczek, bp Józef Zawitkowski⁴⁴.

15 II 2009 r. do klasztoru w Radomiu zostały sprowadzone relikwie drugiego propagatora kultu Bożego Miłosierdzia bł. ks. Michała Sopoćki – spowiednika św. s. Faustyny.

Zgromadzenie, troszcząc się o właściwe i godne miejsce wiecznego spoczynku dla zmarłych sióstr zakonnych i wychowanek przygotowało grobowiec na Cmentarzu Rzymskokatolickim przy ul. Limanowskiego w Radomiu. Znajduje się on w kwaterze 3c⁴⁵

W ostatnich latach w radomskiej wspólnotcie tego Zgromadzenia MBM przebywa ok. 20 sióstr. Dziewięćdziesiąt lat historii tego domu w Radomiu ukazuje wielkie zaangażowanie w działalność Kościoła w Radomiu, gorliwą pracę wychowawczą i społeczną dla miasta. Swoją życzliwością i dobrocią siostry zapisują się w pamięć ludzi, dając przykład, jak głosić miłosierdzie swoim życiem.

⁴¹ M. Deka, K. Piotrowska, *Duchowość zawarta w słowie miłosierdzie*, „Ave Gość Radomski”, 2007, nr 15 (52), s. 4–5.

⁴² *W trosce o życie*, „Ave Gość Radomski”, 2009, nr 23 (164), s. 1.

⁴³ F. Cegielka, *Siostra Faustyna szafarka Miłosierdzia Bożego*, Londyn-Warszawa 2000, s. 15–235.

⁴⁴ M. Krawczyk, *Duszpasterstwo w parafii...*, s. 102.

⁴⁵ M. Krawczyk, *Cmentarz Rzymskokatolicki*, [w:] *Nekropolie Radomia*, pod red. M. Olifrowicza, Radom 2008, s. 18; *Cmentarz rzymskokatolicki w Radomiu przy dawnym Trakcie Starokrakowskim obecnie ul. B. Limanowskiego*, pod red. R. Brykowskiego, Radom 1997, s. 141.